

s. Kata Karadža, ŠSF

Marija - uzvišen primjer u životu Kristovih učenika

Stručni članak

Vjera i život, neznatnost u velikim stvarima i veličina u svakodnevnom životu u Mariji su tako skladno objedinjeni.

Više puta u svojoj dvotisućljetnoj povijesti Crkva se suočava s brojnim pitanjima i novim izazovima. Zato i ne čudi da će, bilo kao zajednica ili pak mnogi pojedinci unutar Crkve, više puta postavljati pitanje – što nam je činiti? Prisjećajući se pitanja apostola – *što nam je činiti, braćo i sestre* (usp. Dj 2,37), mnogih svetaca kroz povijest među kojima spominjemo sv. Franju i njegovo pitanje Gospodinu – *Gospodine, što hoćeš da učinim?*, vjerujem da se i mi nalazimo u sličnim traženjima i pitanjima. Danas želimo odgovor na ovakva pitanja tražiti pogledom usmjerenim prema Mariji, koja je – otvorenošću i spremnošću na suradnju s Bogom – čitavoj Crkvi uzvišen primjer nasljedovanja.

Cjelokupna povijest spasenja svjedoči o činjenici da Bog računa na čovjeka odnosno na njegovu suradnju. Promatrajući živote svetaca vidimo različite načine Božjega djelovanja i možemo spoznati što sve Bog čini od osoba koje mu se daju na raspolaganje. Zato i ne čudi što je na pragu trećega tisućljeća papa Ivan Pavao II. pozvao da zastajemo nad njihovim životima i otkrivamo što sve Bog čini u njima i po njima. U veoma širokoj lepezi onih koji su spremno odgovorili na Božji poziv posebno mjesto zauzima Marija. Crkva, promatrajući lik Marijin, a to će biti posebno istaknuto u tekstu II. vatikanskog sabora *Lumen gentium*, dvije temeljne odrednice: Marija je majka Isusova, ali isto tako ona je primjer i uzor. Marija na neki način stoji iza nas jer je početak, jer je svojevrsni arhetip Crkve. Ali isto tako ona je za nas primjer koji nas poziva na nasljedovanje. Koliko je Marijina uloga prepoznata i koliko su joj se vjernici kroz čitavu povijest Crkve utjecali, govore brojna hodočasnička mjesta, nebrojene crkve i oltari podignuti njoj u čast. Ona živi u vjerničkoj memoriji.

U ovom izlaganju nećemo u prvom redu promatrati Mariju kao onu kojoj se Crkva vjekovima utječe, već u njoj gledamo uzor, primjer za nasljedovanje. Pristom, vjerujem, nije potrebno isticati da se ne radi o poticaju na puko *imitiranje* njezina života. Nasljedovanje Marije za nas je poziv na dublje promatranje njezina

života upravo vjerničkim očima. Govoreći o Mariji pod ovim vidom, Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptoris mater* kaže da vjernici "u njezinoj vjeri traže potporu za svoju vjeru"¹, u njezinoj otvorenosti prema Bogu oblik svoje suradnje s Bogom, u njezinoj čovječnosti nadahnuće za vlastitu čovječnost, a u njezinu majčinstvu oblikuju svoje vlastito, doista majčinsko srce prema svim ljudima.

Zahvatom u Marijin život, Bog se na jedan novi način otkriva čovjeku. Kako će reći negdašnji milanski kardinal Tettamanzi - Vjerovati da se Isus 'rodio od Djevice Marije' znači tvrditi da nije više čovjek taj koji čini nešto uz pomoć Božju. *Sâm Bog je taj koji nastupa i donosi stvarateljsko djelovanje koje se označuje kao 'novo rađanje'.* Bog se, po tomu nastupu, čini 'zaručnikom' svoga stvorenja. Bog traži čovjeka ne samo zato da bi mu nešto darovao, nego da bi mu darovao sebe sâma u radosnoj intimnosti zajedništva.²

Svjesni smo da misterij Božjeg zahvata i Marijina odaziva nije moguće u potpunosti shvatiti kao ni cjelovito predložiti. Zato bih izdvojila nekoliko naglasaka koje smatram važnim u životu Marijinom.

Evo službenice Gospodnje! Marija - neznatna službenica

Početak govora o Mariji u Bibliji je usko povezan s govorom o milosti. Anđeo, prigodom pozdrava ne kaže Mariji - *Zdravo, Marijo već Zdravo, milosti puna.* A Marija, kako Luka bilježi, "na tu se riječ smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav" (Lk 1,29). Već od samoga početka o Mariji se govori kao onoj koja je milošću ispunjena. U nastavku evanđelist bilježi: "Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga" (Lk 1,30). Marija je milošću ispunjena i milost je najdublji temelj njezina identiteta. To da je Marija puna milosti, kako će reći J. Ratzinger, znači da je ona kao ljudsko biće u potpunosti otvorena, u potpunost spremna da se odvažno i bez pridržavanja izruči Bogu, u Božje ruke bez straha za vlastitu sudbinu.³

Odnos čovjeka i Boga ne može se zamisliti, a niti ostvariti bez milosti. Milost je teren, prostor u kojem čovjek-stvorenje može susresti svoga Stvoritelja. Odgovor koji čovjek može dati na milost Božju sastoji se u prepoznavanju Božje ispružene ruke prema čovjeku kao milosti, nečega čime je čovjek obdaren, nešto što on prima kao dar. Zašto je važno prepoznati u Božjem djelovanju prema čovjeku upravo milosno djelovanje? Doživljaj milosti je veoma važan jer nam govori o tome da nije u prvom planu riječ o zasluži, da se ne radi o računici ili trgovini. Marija je svjesna da je sve ono što se događa veliko milosno djelovanje, da je to Božje djelo i zato klikće: " ...velika mi djela učini Svesilni!" (Lk 1,49).

¹ Ivan Pavao II., *Redemptoris mater* - Otkupiteljeva Majka, KS, Zagreb 1987, br. 27.

² Usp. D. Tettamanzi, *Ovo je naša vjera. Tumačenje Creda*, KS, Zagreb 2009, 60.

³ A. Stagliano, *Madre di Dio. La Mariologia personalistica di Joseph Ratzinger*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2010, 11

Kao što na početku Marijine povijesti, njezina aktivnog spasenjskog sudjelovanja stoji milost, isto tako na početku naše povijesti - povijesti vjere - stoji milost, stoji slobodan i gratuitivni Božji odabir. Zato se i može reći da je *milost* prvo načelo kršćanstva. I prije negoli zapovijed, kršćanin prepoznaje dar, prepoznaje milost.

U Marijinu odgovoru anđelu - "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!" (Lk 1,38), događa se najveći i odlučujući čin vjere u čitavoj povijesti. Mariji nije bilo u tom trenutku sve jasno i zato postavlja pitanje: kako će to biti? Njezino se pitanje razlikuje od stava Zaharije koji nakon navješćaja traži znak. Marija traži razjašnjenje na koji način ispuniti Božju volju. Marija ne smjera prema tome da pod svaku cijenu dozna ili shvati volju Božju nego traži svjetlo kako bi Božju volju mogla ispuniti.

Marijino prihvaćanje Božje ponude nije događaj koji se tiče samo nje. J. Ratzinger u Marijinu *fiat* prepoznaje *fiat* čitavoga čovječanstva. Bog sada na nov način traži čovjeka, pruža mu ruku i ovdje se očituje paralelizam s Evom na početku stvaranja. Marija nam otkriva Boga koji želi stupiti u kontakt s čovjekom. Bog daleki po Mariji postaje Bog s nama, Emanuel! On je Bog koji čovjeka promatra kao sugovornika i od čovjeka očekuje odgovor, njegov *da*. Zato Marijin *fiat*, postaje mjesto gdje Bog nalazi u ovome svijetu svoje boravište, mjesto susreta. On je Bog koji ne stanuje u rukotvorinama već u čovjekovim dušama.⁴

Ivan Pavao II. u dokumentu *Vita consecrata* naglašava da je Marija "*uzvišeni primjer savršenoga posvećenja*, u punoj pripadnosti i posvemašnjemu predanju Bogu. Izabrana od Gospodina, koji je u njoj htio dovršiti tajnu Utjelovljenja, podsjeća posvećene osobe na *prvenstvo Božje inicijative*. Istodobno, dajući svoj pristanak božanskoj Riječi, koja je u Njoj postala tijelom, Marija se postavlja kao uzor *prihvaćanja milosti* od strane ljudskog stvorenja."⁵

Marijin *da*, neka bude, bio je za nju samu veoma zahtjevan? Prihvaćajući anđelovu ponudu, neće više biti u prvom planu njezini *osobni* planovi, njezini projekti života, već svoju cjelokupnu egzistenciju ona stavlja na raspolaganje za izvršenje jedne misije. Zato J. Ratzinger promatrajući Mariju kaže da ona ne ostaje u sebi *zatvorena*, rekli bi usmjerena na samu sebe. Svoj život ona ne želi svoditi na borbu za osiguranje vlastitih prava i postizavanje interesa. Živi u svijetu kako bi bila put preko kojega Bog u ovaj svijet zalazi kako bi ga preobrazio i kako bi on postao mjesto Božjega obitavališta.⁶ Ono što pritom treba naglasiti jest da se Marija *daruje* s radošću.

⁴ *Ibid.*, 75.

⁵ Ivan Pavao II., *Vita consecrata*, Apostolska pobudnica o posvećenom životu u njegovu poslanju u Crkvi i svijetu, KS, Zagreb 1996, 34.

⁶ Usp. A. Stagliano, *Madre di Dio. La Mariologia personalistica di Joseph Ratzinger...*, 56.

Potrebno je - osobito danas - istaknuti Marijin stav spremnog prihvaćanja i stavljanja Bogu na raspolaganje. Naime, naš kultur(alni)ni, ali zapravo i cjelokupni društveni ambijent snažno prožima individualizam koji usmjerava i koji određuje kako osobni tako i društveni život. Pojedinač dolazi u središte i gotovo postaje kriterij donošenja odluka i djelovanja. Nekada prihvaćene vrijednosti kao da su podvrgnute sudu i prihvaćanju odnosno neprihvaćanju pojedinaca. Profesor na Teologiji u Đakovu dr. Stjepan Radić kaže da "nekada stabilne veze prema vlastitoj naciji, religiji, braku i obitelji, u suvremenom postmodernom svijetu igraju malu ili gotovo nikakvu ulogu. Postmoderna zahtijeva tumačenje subjekata, ne iz pozicije ove ili one stvarnosti, tj. kontekstualno, već iz subjekta samoga."⁷ Sve treba biti usmjereno prema čovjekovu (samo)ostvarenju. A takva usmjerenost na samoga sebe postaje prepreka za uspostavljanje dubljih povezanosti između ljudi za življenje dubljih oblika zajedništava.

Utjecaja ovakve ideologije nismo lišeni niti mi vjernici, odnosno članovi različitih redovničkih zajednica. Ne osjećamo li da je život zajedništva u našim krugovima u mnogočemu otežan zbog ovakvog načina doživljavanja odnosno promišljanja. Ako se prihvaća spomenuta logika prema kojoj je u središtu samoostvarenje pojedinca, veoma je ugrožena vrednota služenja. Važno je shvaćati svoj život kao služenje za drugoga, za zajednicu i u konačnici za Boga.

Marijin *fiat* kao plod jednog životnog stava, poimanja života koji nije bio usmjeren prema vlastitom samoostvarenju, svjedoči kako je i u današnjoj kulturi aktualan taj Marijin stav. Ona svoj život vidi u potpunom predanju i življenju za drugoga. Vršiti volju Božju u središtu je njezina života. Riječ je o jednom dubokom životnom stavu i opredjeljenju. Bibličar Tepert piše: "Marija svemu pristupa vjernički. Ona vjeruje u Boga i bezuvjetno mu vjeruje. Zato je i spremna prihvatiti ono što Bog od nje traži, pa koliko to zahtjevno bilo. ... Vjera i poslušnost koju vjera iziskuje, mijenjaju Marijin život iz temelja. Marija će pratiti Isusa, stajati uz njegov križ, biti svjedok njegove smrti, ali i njegova uskrsnuća. Marija će konačno biti u srcu Crkve koja se rađa. Svojom vjerom i svojim pristankom, ona je postala sredstvo ostvarenja Božjih obećanja. Iz perifernog i ni po čemu značajnog Nazareta, Marija ulazi u središte povijesti spasenja. Dapače, periferni i ni po čemu značajan Nazaret, sada postaje najznačajnije mjesto svijeta. Marijina vjera nije promijenila samo njezin život, nego i živote njezinih bližnjih, njezina naselja, njezina naroda i cijeloga svijeta."⁸

⁷ S. RADIĆ, Individualizam kao čovjekovo egzistencijalno uporište. Filozofijsko-teorijsko razmatranje individualizma s pripadajućim mu posljedicama, u: *Bogoslovska smotra*, 81 (2011) 3, 544.

⁸ D. TEPERT, *Riječ o vjeri*. Lectio divina o životu iz vjere, Teovizija, Zagreb 2013, 60-61.

Marija je sve te događaje čuvala u svome srcu!

Marija - žena koja osluškuje

Koncilski dokument *Lumen gentium* kaže da je Marija u svojoj vjeri rasla, što-više da je u vjeri napredovala. Prema tumačenju fra Bonaventure Dude, izvorni koncilski izričaj prema kojemu je Djevica - napredovala na putu vjere - "in peregrinatione fidei processit" ne označava samo *put vjere*, nego nešto mnogo više. U pozadini biblijskog izraza *peregrinatio* stoji Abrahamovo putovanje iz krvne domovine u "zemlju koju će mu Bog pokazati" (usp. Post 12,1 sl. = Heb 11,8 sl.). Papa će u enciklici *Redemptoris mater* vjeru Marijinu nadovezati na Abrahamovu (RM 14). Na to se nastavlja cjelokupni izlazak - polazak - ulazak Božjega naroda iz Egipta u Obećanu zemlju, kao praslika svega putovanja Crkve, novog Izraela. I to nije jednostavno put - putovanje, nego je napredovanje, s popratnom idejom kročenja, probijanja naprijed.⁹ I Marijin hod vjere označen je tom dubokom dinamikom izlaska, hoda u nepoznato i izlaganja činjenici da nema nikakva drugog oslonca osim same Božje riječi i Božjega obećanja.

U njezinu rastu vjere posebno će važni biti trenutci osluškivanja, razmatranja nad događajima vlastitoga života. Marija se nalazila pred situacijama i događajima koje u tom trenutku nije shvaćala. Nakon samoga rođenja odnosno poklona pastira, evanđelist Luka bilježi da je Marija "u sebi pohranjivala sve ove događaje i prebiral ih u svome srcu" (Lk, 2,19; 2,51). Čuvanje, prebiranje, razmatranje onoga što se dogodilo nije samo spomen, prisjećanje nego je to promatranje događaja u svjetlu Božje riječi. Što taj događaj znači za nju, za njezin život i što joj to Bog preko toga događaja želi poručiti?

Marija o svojem jednostavnom pozivu, o svojem materinstvu i sudjelovanju u otkupiteljskom životu i smrti svojega Sina - osim Navještenja - nije morala primiti nikakvu posebnu Božju objavu. I ona je, kao i svaki vjernik, bila upućena na razmišljanje o svemu što se oko nje zbiva da, uspoređujući s biblijskim događajima svete povijesti i iskustvima drugih, pronalazi put k sve većem razumijevanju Božjih misterija i k što svesrdnijem sudjelovanju u njima (usp. Lk 2,19 i 51).¹⁰

U svojoj prvoj enciklici *Lumen fidei* - Svjetlo vjere papa Franjo kaže da je vjera povezana sa slušanjem. Polazi od starozavjetnog primjera, od poziva Abrahama, koji ne vidi Boga, ali čuje njegov glas. Na taj način vjera zadobiva osobni karakter. Iz toga slijedi da Bog nije bog nekog mjesta niti je to božanstvo vezano uz neko točno određeno sveto vrijeme, već je to Bog osobe, točnije Bog Abrahama, Izaka i Jakova, koji je kadar stupiti u kontakt s čovjekom i uspostaviti s njim savez (br. 8). Tako je istaknuto osobno iskustvo pojedinca koje se prenosi kroz naraštaje, poput

⁹ Usp. B. Duda, Marija i Crkva na putu vjere. Uz encikliku »Otkupiteljeva Majka«, u: *Obnovljeni život* 43 (1988) 2, 107-108.

¹⁰ *Ibid.*, 108.

Franjinog, Dominikovog, Ignacijevog, Drinskih mučenica i svih naših utemeljitelja. Ta iskustva su jedinstvena, ali plodna, jer rađaju novim osobnim iskustvom. Stoga ova enciklika govori: "Vjera je odgovor na Riječ upućenu pojedincu osobno, na Ti koji nas zove po imenu" (br. 8).

U vremenima prenatrpanosti najrazličitijim informacijama, nasilnom donošenju novih vijesti, stalne usmjerenosti na ono što je neposredno prisutno, postoji opasnost da se gubi iz vida cjelokupna vizija čovjekova života. Doživljaj cjeline života u kojoj bi čovjek mogao otkriti Božju prisutnost i Božje djelovanje veoma je otežan. Stoga i ne čudi da će mnogi duhovni pisci danas snažno isticati potrebu razmatranja. Ono bi trebalo, kako će reći isusovac Rupnik, usmjeriti ne samo ka promatranju Božje veličine nego ka poniranju u misterij Božjeg komuniciranja sa mnom. Pozvani smo otkrivati načine na koje se Božje spasenje aktualizira konkretno u mojoj osobnoj povijesti.¹¹ Poput Marije koja razmatra o onome što se u njezinu i Isusovu životu događa kako bi mogla uočiti način Božjeg djelovanja i Njegov plan, tako smo i mi pozvani uočavati dublje značenje događaja u vlastitom životu. Spoznati da sam i sâm/a *predmet* Božje ljubavi, da se Bog na više različitih načina očitovao u mom životu. To je bio temeljni način življenja vjere mnogih svetaca. Prisjetimo se samo koliko je puta sv. Pavao i u pismima spominjao trenutak obraćenja, trenutak u kojem je na osobit način prepoznao milosno Božje djelovanje u njegovu životu? Pa i sv. Franjo!

Ali to prisjećanje nije gledanje unatrag prema onome što se dogodilo. Ono je prvenstveno usmjereno prema otvaranju proroštva budućnosti, nade. O tome govori i papa Franjo u svojoj enciklici: "Istina je da će, kao odgovor na Riječ koja prethodi, Abrahamova vjera uvijek biti spomenčin. No ipak taj spomen nije zastavljen i zakopan u prošlosti, već, budući da je to spomen obećanja, može prema budućnosti, osvijetliti korake na putu. Na taj se način vidi kako je vjera, kao spomen budućega, *memoria futuri*, usko povezana s nadom" (LF br. 9).

Prostor u kojem se ona ostvaruje jest šutnja. To je bio Marijin put a to je i put na koji nas Marija poziva kako bismo mogli prepoznati Božje tragove i njegovo djelovanje u našem životu. U mnogim redovničkim zajednicama postoji točno određeno vrijeme šutnje koje nije nešto nametnuto izvana nego članovi zajednice osjećaju da je šutnja potrebna kako bi mogli čuti ono najvažnije. Za nas osobe posvećenoga života doista bi u središtu trebala biti Riječ Božja kako bismo u svjetlu evanđeoskoga duha mogli promišljati događaje. Božja Riječ je u temelju. Ona je, kako je više puta bilo spominjano i na Međunarodnom kongresu posvećenoga života u Rimu 2004., *izvor posvećenog života*. Kongres to potvrđuje riječima: "Rasti u životu vjere i graditi zajednicu plod je slušanja Riječi. Hranjeni riječju preobražavamo se u poslužitelje Riječi koji žele evangelizirati. Žar prema Riječi dovodi

¹¹ Usp. M. I. Rupnik, *Il discernimento*, Lipa, Roma 2004, 23.

do žara prema čovječanstvu. Slušanje Riječi hrani ozračje međusobnih odnosa.” Zato i ne čudi da su svi utemeljitelji redova bili neumorni slušatelji Riječi, i svoj život oblikovali kao čvrst i proročki odgovor Riječi. Oni su znali da će se samo iz riječi moći *nanovo roditi* (Iv 3,3) i dobiti na značajnosti, te koračati s jasnoćom i odvažnošću očiju uprtih prema budućnosti (usp. VC 110).

Treba također spomenuti da Riječ ima veliku preobrazbenu snagu. Bivši generalni ministar Manje braće fra José Rodríguez Carballo u svom pismu *Prosjaci smisla, vođeni Riječju* govoreći o molitvenom čitanju Božje riječi kaže: “Dadne li se naš život od nje dotaknuti, bez sumnje će se preobraziti: uhodanost će prepustiti mjesto evanđeoskoj novosti, umor hrabrosti, malodušnost jasnoći i odvažnosti, strahovi slobodi. Kad smo kadri prepustiti se Riječi, imati povjerenja u nju, sve zaigrati na jednu jedinu kartu, bilo što bilo, ona će nam ostaviti snažan okus koji će nas uvjeriti da smo Božji i za Boga, da nismo sami. Ako se naš život stavi u slušanje Riječi i dade da ga ona vodi za ruku, susrest će nova područja i nove staze da učini hod podnošljivijim i radosnijim. Nužno je otvoriti Riječi osobne i zajedničke prostore. Naša budućnost, kao i budućnost svega posvećenoga života, jest u tome da dopustimo da nas Riječ čini.”¹² Zato je za redovnike i redovnice nužnost susretanje s Riječju, čitanje Riječi koje zahtijeva da joj posvetimo određeno vrijeme koje će nam omogućiti smirenost i šutnju. Tu je potrebna ustrajnost koja stvara bliskost s Riječju. Samo ustrajno čitanje dovest će do molitve, ojačati vjeru i preobraziti naš život. Znamo da nije dovoljno samo čitati nego meditirati i usvajati, nužno je njegovati je, čuvati je i pohranjivati u srcu poput Marije da mogne proizvesti očekivane plodove.

Životopisac je zabilježio da je Franjo, iako jednostavan i neuk (neznalica i nepismen), kako se sam običavao predstavljati (usp. 2PVj 39), nije studirao nikakve znanosti, a ipak je naučio onu mudrost koja dolazi odozgor, i da je poznao Riječ te da je prodirao u “skrivenost otajstva i gdje je učiteljska znanost ostajala vani, uzlazila je žarka ljubav onoga koji ljubi” (2Čel 102). On je, iako nije bio učitelj govornišva, rješavao dvoumice i, poput Joba (usp. Job 28,11), rasvijetljivao tamne točke, uspijevajući rasvijetliti ono što je svetopisamski tekst skrivao znanstvenicima. Franjo je neumorno nastojao da iz života prelazi u Riječ i iz Riječi u život, utjelovljujući u konkretne prijedloge života svaki ulomak Riječi koji je čitao ili slušao.

O Mariji kao slušateljici Riječi Franjo govori i u *Pozdravu BDM*. Ondje je sveta Bogorodica Marija koja je djevica Crkvom postala, palača, kuća i šator Riječi, pozorna na Riječ, sposobna čuvati je i meditirati u svome srcu, i kao takva je paradigma svih nas koji želimo slušati, prihvatiti i živjeti Riječ. Pozvani ponovno krenuti

¹² J. Rodríguez Carballo, *Prosjaci smisla, vođeni Riječju. Molitveno čitanje Božje Riječi*, Kaptol 9, Zagreb 2008, 22-23.

od Krista, Riječi Očeva čovječanstvu, osjećamo potrebu da gledamo na Mariju, pozornu slušateljicu Riječi, da na slušanje Riječi, u drevnoj i uvijek valjanoj baštini molitvenog čitanja Riječi, poziva, usmjerava i oblikuje naše postojanje i življenje (usp. NMI 39).¹³

Marija - žena nenametljive prisutnosti

Što se to, izvanjski gledano, promijenilo nakon što je Marija prihvatila anđelov poziv, nakon tog - kako smo već prije rekli - najvećeg događaja vjere u povijesti? Naizgled, gotovo ništa. Marija je i nadalje ostala u neznatnom Nazaretu zauzimajući isti status u ondašnjem društvu, obavljajući isti posao kojim se do tada bavila ... Životni put žene po kojoj Bog ulazi u ljudsku povijest nije se ni po čemu razlikovao od života ostalih ljudi onoga vremena. Ona će - upotrijebimo li današnji rječnik - rasti daleko od svjetla reflektora, o njoj se ne govori u posebnim krugovima, a njezino se ime ne spominje među poznatim osobama onoga vremena ... Ona prihvaća i živi svoju misiju u skrovitosti, mogli bismo reći u neznatnosti. Kao da se sve odvija u tišini njezinog srca. Odgovorom na Božji poziv i prihvaćanjem života u skrovitosti Marija potvrđuje potpunu oslonjenost na Boga. Ona ne računa na potporu ili divljenje masa, a niti će sigurnost njezinom koraku pružiti potvrde, priznanja ili iskazi udivljenja i veličine misije. Jedini i potpuni oslonac Mariji bit će Bog i njegovo obećanje. Ovdje prepoznamo Marijinu spremnost za nošenje vlastite neznatnosti, svakodnevnog življenja vlastitih granica. Marija će u takvoj neznatnosti prepoznati i razloge zašto je Bog na nju pogledao. Ona veliča Gospodina jer je pogledao na neznatnost službenice svoje i zbog toga je svi narodi nazivaju blaženom! (Lk 1, 48).

Drugačija je logika koju slijedi Marija od logike koju sugerira naše vrijeme. Kriteriji postojanja i uspješnosti, gotovo nužnost za ostvarenja vlastitoga identiteta jest biti izložen, biti u središtu pozornosti. Što sve neće današnji čovjek žrtvovati, a sve to zbog toga da bi se o tim osobama moglo govoriti. Možda nesvjesno i mi u našem redovničkom životu počinjemo pribjegavati takvoj logici ili metodama koje obećavaju brz uspjeh, pljesak i pohvale mnogih. A s druge strane ono svakodnevno *tkanje*, oblikovanje vlastite duhovnosti i svakodnevno - reći će Isus nošenje križa - kao da ostavljamo za neke druge situacije. Zato je potrebno vraćati se na prave izvore, o čemu govori papa Benedikt kad se obraćao redovnicima i redovnicama u prigodi Dana posvećenog života: "Potičem vas zato da se, kao u nekom duhovnom hodočašću, sjetite 'prve ljubavi' kojom je Gospodin Isus Krist zagrijao vaše srce, ne iz nostalgije, već zato da osnaži taj plamen. Zato treba biti s njim u tišini klanjanja. Tako ćete ponovno probuditi spremnost i radost da budete

¹³ Usp. Ivan Pavao II., *Novo millennio ineunte*. Ulaskom u novo tisućljeće, KS, Zagreb 2001, br. 39.

dionici njegova života, odluka, poslušnosti vjere, blaženstva siromašnih, radikalnosti ljubavi. Polazeći uvijek iznova od toga susreta ljubavi vi ćete ostaviti sve da biste bili s Njim i poput Njega se stavili u službu Bogu i braći”.¹⁴

Evo ti Majke!

O Mariji smo govorili kao onoj koja je nadahnuće za život vjernika. Međutim, Crkva nas poziva da prema Mariji gradimo odnos povjerenja, predanosti, sinovstva. Crkva u njoj ne prepoznaje samo uzor ženu već i majku. Dovoljno je samo prisjetiti se koliko li će puta ona u litanijama biti spomenuta kao majka!

Treba imati u vidu da se njezino majčinstvo osobito doživljava kako se promatra u kontekstu odnosa Marije i Isusa. Papa Franjo u već spomenutoj enciklici *Lumen fidei* kaže: “Pravo Marijino majčinstvo osiguralo je za Božjeg Sina pravu ljudsku povijest, pravo tijelo u kojem će umrijeti na križu i uskrsnuti od mrtvih. Marija će ga pratiti sve do križa (usp. Iv 19,25), odakle će se njezino majčinstvo protegnuti na sve učenike njezina Sina (usp. Iv 19,26-27). Bit će nazočna i u dvorani Posljednje večere, nakon Isusova uskrsnuća i uzašašća, da zajedno s apostolima zaziva dar Duha Svetoga” (br. 59).

Slijedeći misao njegova prethodnika na rimskoj stolici, pape Benedkita XVI., htjela bih ovom prigodom progovoriti o stavu kojeg bi svaki vjernik trebao izgrađivati u odnosu prema Mariji – to je sinovstvo. Benedikt XVI. polazi od činjenice da je Isus – poput svakoga čovjeka – postao dijete. Postavlja pitanje – što to zapravo znači *biti dijete*?¹⁵ Dijete u sebi uključuje odnosno označava ovisnost, potrebu pomoći, upućenost na druge. Isusa, promatrajući ga kao dijete, vidimo da On ne dolazi samo od Boga već i od ljudi. On u svijet ulazi kroz krilo jedne žene. Od nje prima svoje tijelo i svoju krv, uči geste i jezik. Isus je primio život od života jedne druge osobe. To podrijetlo nije samo biološko. Isus je svoje mišljenje i svoj svjetonazor, može se reći oblikovanje svoje duše dobiva od drugih ljudi i ponajvećma od svoje Majke. S baštinom predaka Isus prima i usvaja veoma složenu baštinu konkretno izraelskog naroda, sve ono što vodi od Marije natrag prema Abrahamu i još dalje prema Adamu.

Zanimljivo da će i sam Isus kada bude naučavao isticati važnost onoga što bi mogli definirati: biti-kao-dijete. Isus kaže: “Zaista kažem vam, ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo Božje” (Mt 18,3). Biti kao dijete nije za Isusa tek neki privremeni stadij ljudskog živo-

¹⁴ Benedikt XVI., *Homilija za Dan posvećenog života*, 2. veljače 2013.

¹⁵ J. Ratzinger, *Bog Isusa Krista. Razmatranja o Trojedinom Bogu*, KS, Zagreb 2005, 55-60.

ta, uvjetovan biološkim odrednicama koji rastom i sazrijevanjem nadilazi. U Isusovim riječima i shvaćanju: u *biti kao dijete* ostvaruje se srž samoga čovjštva.

Ali, što je u središtu takvoga odnosa *biti kao dijete*, koje je za Isusa od tako velikoga značenja? Znamo da se ne radi o nemogućem povratku u dob djetinjstva ili načinu razmišljanja, već je riječ o nečemu mnogo dubljem.

J. Ratzinger u tumačenju polazi od toga da je središnji teološki naziv za Isusovo dostojanstvo *Sin*. Brojni su momenti kada će upravo ta oznaka sinovstva biti jasno prepoznatljiva. U trenucima kada se obraća Bogu, naziva ga: Abba! Bog je dragi Otac. Isus nikada nije osjećao da je sam i sve do zadnjega krika na križu stalno je bio usmjeren prema Onome kojega naziva Ocem. Uočavajući važnost tih riječi, postaje jasno zašto stvarni naziv za Isusovo dostojanstvo nije kralj, niti neki sličan atribut moći, nego jedna riječ koju bismo mogli prevesti s *dijete*. "Biti-kao-dijete" stoji u najdubljjoj podudarnosti s Isusovom osobnom tajnom, s njegovim sinovstvom. Isusovo najviše dostojanstvo ne bazira se na moći koju kao Bog posjeduje, nego upravo na otvorenosti prema drugome - prema Bogu kojega naziva Ocem. Ovdje papa Benedikt XVI. citira njemačkog luteranskog teologa Joachima Jeremiasa, koji je vrlo lijepo rekao da *biti kao dijete* - u Isusovu smislu - znači jednostavno naučiti govoriti *Oče*.¹⁶

Osim življenja sinovstva, i to na specifičan način u odnosu prema Bogu Ocu, papa Ivan Pavao II. govori o Marijinom materinstvu koje "postaje čovjekova baština koja je dar što ga Krist osobno dariva svakomu čovjeku". Podno križa počinje povjeravanje čovjeka Majci Kristovoj: "Ženo, evo ti Sina" i "Sine, evo ti majke". S tim u vezi Papa govori o "marijanskoj dimenziji života Kristovih učenika" (RM 45), štoviše, o izrazitoj "marijanskoj duhovnosti" (RM 48). Po toj povjeri Kristov učenik "uzima k sebi Mariju, Majku Kristovu i uvodi je u svekoliki prostor svoga nutarnjeg života, to jest u svoj ljudski i kršćanski ja: 'Uze je k sebi!' Na taj način on nastoji da uđe u ozračje djelovanja one *majčinske ljubavi* s kojom se Majka Otkupiteljeva *brine za braću svoga Sina*" (LG 62).¹⁷

Zbog toga sinovski odnos s Marijom predstavlja povlašteni put za vjernost primljenom zvanju i djelotvornu pomoć za napredovanje u njemu i njegovo življenje u punini.

Na koncu, možemo se zapitati na što Marija poziva nas redovnike i redovnice?

¹⁶ J. JEREMIAS, *Neutestamentliche Theologie I: Die Verkündigung Jesu*, Gütersloh 1971, 154: »'Ponovno postati dijete' znači: ponovno naučiti govoriti 'Abba'.«

¹⁷ Ivan Pavao II., *Redemptoris mater*, 45.

Mariju razumijevamo i vjerujemo ne samo kao Isusovu majku nego kao i vlastitu, našu majku. Majka je nezaobilazna osoba naše obitelji. Sve što vežemo uz naše majke to još više pripisujemo Blaženoj Djevici Mariji. Ona je majka milosti i milosrđa, ona je utjeha žalosnih, ona je naša majka. Marija je sastavni dio našega vjerničkog i duhovnog identiteta. Ona je u našem životu uzdanje u vrijednost skrovnosti i samozatajnosti života; ona nam je uzvišeni primjer u životu. Marija se duboko urezala u memoriju našega vjerničkog identiteta.

Marija je trajno nadahnuće redovnicima i redovnicama. Ona je učiteljica vjere i redovništva, a redovnici su prvi koji trebaju biti njezini učenici. Redovnici su privilegirani, osobiti učenici Marijine škole ili bolje rečeno redovnici su učenici iz vjerničkog naroda u Marijinoj školi. Mi smo pozvani biti kao Marija.

Marija je redovnicima trajni poziv da budu osjetljivi za potrebe bližnjega, konkretno, potrebe današnjeg čovjeka. Mi ne smijemo zatvarati oči pred duhovnim i materijalnim potrebama svijeta, već smo pozvani na solidarnost poput Marije u Kani Galilejskoj.

Takva osjetljivost ponajprije bi se trebala očitovati u životu unutar redovničkih zajednica kroz bratsku/sestrinsku ljubav i služenje poput Marije koja je osjetivši potrebu pohitila u pohod svojoj rođakinji Elizabeti da joj pomogne. Duh takvoga služenja nemoguće je ostvariti ukoliko se između nas redovnika ne budu događali otvoreni i istinski susreti. Marija nam može biti uzorom i u našem međusobnom susretanju.¹⁸

Marija nas uči svakodnevnoj predanosti, tj. da se posvećujem u svakodnevnim poslovima. Ona je osmislila svoj život u vršenju svakodnevnih stvari, zapravo posvećuje svoj svakodnevni život vršeći svoje svakodnevne, gotovo rutinske poslove.

Ona je majka naše vjere. U Godini vjere Marija je pred nas stavljena kao uzor vjere. Vjera i život, neznatnost u velikim stvarima i veličina u svakodnevnom životu u Mariji su tako skladno objedinjeni. Ona koja je vjekovima nadahnjivala generacije vjernika, bila i nama danas nadahnuće, uzvišen primjer nasljedovanja, ali i zagovornica.

¹⁸ Usp. Johnson Elizabeth, *Vera nostra sorella. Una teologia di Maria nella comunione dei santi*, Queriniana, Brescia 2005, 487-489.